3. İnne ve Benzerleri ve Lâ Nâfiye Li'l-cins

3.1. İnne ve Benzerleri

(إِنَّ) ve görev bakımından ona benzeyen edatlar isim cümlesi dediğimiz mübtedâ ile haberin önüne gelir, mübtedâ ile haberin adını değiştirirler. Artık mübtedânın adı; (إِنَّ)'nin ismi, haberin adı da (إِنَّ)'nin haberi olarak değişir. Bu edatlar isim cümlesinin başına gelip mübtedâ ve haberin adını ve irabını (harekesini) değiştirdikleri için değiştirenler manasında "en-Nevâsıh" (اَلنَّواسِح) diye adlandırılırlar. Fiile benzeyen harfler de denilen bu harfler ve işlevleri şunlardır:

لاَ	لَعَلَّ	لَيْتَ	لَكِنَّ	كَأَنَّ	أَنَّ	إِنَّ

(إِنَّ) ve ona benzeyenler dediğimiz bu edatlar isimlerini mansûb (fetha), haberlerini merfû (zamme) yaparlar.

هَادِئٌ	اَلْبَحْرُ	
Haber	Mübteda	
هَادِئٌ	الْبَحْرَ	إِنَّ
İnne’nin Haberi	İnne’nin İsmi	Edat
Harekesi zamme	Harekesi fetha	Harekesi değişmez
sakindir.	deniz	Şüphesiz

İnne’nin isminin harekesinin fetha olması sebebiyle bu isim tesniye (ikil) olarak gelirse (يْنِ) ekiyle tesniye yapılır. Eğer bu isim müzekker çoğul bir isimse (ينَ) ekiyle çoğul yapılır. Eğer bu isim müennes çoğul ise (اتٍ) ekiyle çoğul yapılır. Bunların dışındaki durumlarda fetha ile harekelendirilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	
Şüphesiz Hz. Muhammed peygamberdir.	إِنَّ مُحَمَّداً رَسُولٌ	Müfret
Şüphesiz iki mümin kardeştir.	إِنَّ الْمُؤْمِنَيْنِ أَخَوَانِ	Tesniye
Şüphesiz müminler kardeştir.	إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ إِخْوَةٌ	Müzekker çoğul
Şüphesiz mümin hanımlar kardeştir.	إِنَّ الْمُؤْمِنَاتِ أَخَوَاتٌ	Müennes çoğul

3.1.1. إِنَّ (şüphesiz ki)

إِنَّ muhakkak, doğrusu, gerçekten, hakikaten, şüphe yok ki, şüphesiz manalarına gelen tahkik (pekiştirme) edatıdır. Cümlenin başında gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Şüphe yok ki Allah’ın **rahmeti** geniştir.	إِنَّ رَحْمَةَ اللّٰهِ واَسِعَةٌ
Gerçekten hac **yolculuğu** kolaydır.	إِنَّ رِحْلَةَ الْحَجِّ سَهْلَةٌ

İnne ve benzerlerinin haberleri müfred, cümle ya da şibh-i cümle (zarf ya da câr-mecrûrlu cümle) olabilir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Haberi

Gerçekten ev **eskidir**.	إِنَّ الْبَيْتَ قَدِيمٌ	Müfret
Gerçekten Hâlit'in **babası zengindir.**	إِنَّ خالِداً أَبُوهُ غَنِيٌّ	İsim cümlesi
Gerçekten müslümanlar **Allah'a inanırlar.**	إِنَّ الْمُسْلِمِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ	Fiil cümlesi
Gerçekten araba **evin arkasındadır.**	إِنَّ السَّيارَةَ خَلْفَ الْبَيْتِ	Zarf
Allah ihlaslı kullarının kalbindedir.	إِنَّ اللَّهَ فِي قُلُوبِ عِبادِهِ الْمُخْلِصِينَ	Câr-Mecrûr

3.1.2. أَنَّ (...mak ...mek)

أَنَّ anlam bakımından إِنَّ gibi tahkik (pekiştirme) harfidir. ..ki, ..dığını, ...eceğini, ...olduğu gibi manalarına gelir. Masdar manasını da ifâde eder. إِنَّ başta, أَنَّ cümlenin ortasında gelir. (أَنَّ) cümle başında kullanılmaz. Fiil cümlelerinde mef'ûl durumundaki yan cümleciklerin başında bağlaç olarak kullanılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Haccın nefsi temizlediğini öğrendim.	عَلِمْتُ أَنَّ الْحَجَّ مُطَهِّرٌ لِلنَّفْسِ
Hz. Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğuna şahitlik ederim.	أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ

أَنَّ isim ve haberiyle birlikte isim cümlesi olarak mefulun bih, fâil, naib-i fâil olabilir. Kendisinden önce bu durumları belirleyen bir fiil gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası	Cümlede
Ali'nin hasta olduğunu öğrendin.	عَلِمْتَ أَنَّ عَلِياً مَرِيضٌ	Mef'ûlün bih
İmtihanda başarılı olmanız beni sevindirir.	يَسُرُّنِي أَنَّكُمْ ناجِحُونَ فِي الْإِمْتِحانِ	Fâil
Halit'in yarışta kazandığı duyuldu.	سُمِعَ أَنَّ خالِداً فازَفِي السِّباقِ	Nâib-i Fâil

(أَنَّ) nin başına (لِ) getirilmesiyle yapılan (لِأَنَّ) edatı "çünkü, ...dığı için" irab bakımından (إِنَّ) ve kardeşleri gibidir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Araba geldiği için Muhammed gülümsedi. Muhammed gülümsedi, çünkü araba geldi.	اِبْتَسَمَ مُحَمَّدٌ لِأَنَّ السَّيَّارَةَ حَضَرَتْ

Annesi meşgul olduğu için öğle yemeğini Zeynep hazırladı. Öğle yemeğini Zeyneb hazırladı, çünkü annesi meşguldür.	أَعَدَّتْ زَيْنَبُ الْغَداءَ لِأَنَّ والِدَتَها مَشْغُولَةٌ

3.1.3. كَأَنَّ (sanki)

كَأَنَّ gibi, sanki, güya, ..yor gibi, mış gibi, ..casına. ...ecek gibi, ..a benzer manalarına gelir. Mübtedâ'nın habere benzediğini anlatır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Kitap hoca gibidir.	كَأَنَّ الْكِتابَ أُسْتاذٌ
Ay sanki lâmba gibidir.	كَأَنَّ الْقَمَرَ مِصْباحٌ

3.1.4. لَكِنَّ (ancak)

لَكِنَّ ama, fakat, lâkin, ancak, ne var ki, şu kadar var ki, manalarına gelir. İstidrâke delâlet eder. İstidrâk; söylenen sözden muhâtabın zihninde doğacak yanlış anlamayı önlemektir. Daha ziyade cümle ortasında olur. Fiillerin önünde (لَكِنْ) şeklinde sonu cezimli gelir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Bahçe geniştir, fakat ağaçları azdır.	اَلْحَدِيقَةُ واسِعَةٌ لَكِنَّ أَشْجارَها قَلِيلَةٌ
Ev yenidir, fakat mobilyalar eskidir.	اَلْبَيْتُ جَدِيدٌ لَكِنَّ الْأَثاثَ قَدِيمٌ

3.1.5. لَيْتَ (keşke)

لَيْتَ keşke, ne olaydı, ne olurdu manalarına gelir. Temennî bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Keşke bugün hava ılıman olsa.	لَيْتَ الْجَوَّ مُعْتَدِلٌ الْيَوْمَ
Keşke haber doğru olsaydı.	لَيْتَ الْخَبَرَ صَحِيحٌ

لَيْتَ 'nin başına ünlem edatı olan يا eklenirse üzüntü, pişmanlık manası meydana gelir. Olmuş bitmiş şeyler ve mümkün olmayacak arzular için "keşke şöyle olsaydı" "keşke şöyle yapmasaydım" vb. ifadeleri belirtmede kullanılır.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Keşke babası onu dövmeseydi.	يَا لَيْتَ أَبَاهُ لَمْ يَضْرِبْهُ

3.1.6. لَعَلَّ (belki)

لَعَلَّ belki, ola ki, ihtimal ki, umulur ki, ..bilir manalarına gelir. Tereccî (umma) bildirir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Belki hasta uyuyordur.	لَعَلَّ الْمَرِيضَ نَائِمٌ
Belki yolcular şimdi gelmektedir.	لَعَلَّ الْمُسَافِرِينَ قَادِمُونَ الْآنَ

Not 1: لَيْتَ ve لَعَلَّ nin manaları birbirine yakındır. لَيْتَ vukuu güç olan şeyde لَعَلَّ ise daha çok vukuu kolay ve mümkün olan şeyde kullanılır.

Not 2: إِنَّ ve benzerlerinin sonuna مَا harfi geldiğinde ismini nasb haberini ref etmez. Tekrar mübtedâ ve haber gibi okunur. إِنَّ nin sonuna مَا gelince إِنَّمَا ya da ortada gelince (أَنَّمَا) (ancak, yalnız) olur ve artık kasr (sınırlandırma) edatı olur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Müminler ancak kardeştir. (Hucurat, 10)	إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ
Ameller ancak niyetlerledir.	إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِيَّاتِ

Not 3: Bu edatlar isim cümlesine gelirken, sonlarına (مَا) gelince fiil cümlesinin başına da gelirler.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ben ancak... şikâyet ederim. (Yusuf, 86)	إِنَّمَا أَشْكُو
Sanki (şöyle) der gibiydi.	كَأَنَّمَا يَقُولُ

Not 4: (إِنَّ) ve (أَنَّ) tahfif de edilebilirler. Tahfif olması demek aynı manayı taşıdığı halde sonlarının şedde yerine sükun (cezimli) olması demektir. Dolayısıyla bu halde fiillerin önüne gelirler ve o cümle artık fiil cümlesi

değil, isim cümlesi olur. Muhaffef (tahfif edilmiş) (إِنْ) in haberinde fethalı bir lâm bulunur, buna ayırıcı lâm (اَللَّامُ الْفارِقَة) denir.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Biz seni gerçekten yalancılardan zannediyoruz. (Şuarâ, 186)	وَ إِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكاَذِبِينَ
Muhakkak ki onların çoğunu fâsık bulduk. (A'râf, 102)	وَ إِنْ وَجَدْناَ أَكْثَرَهُمْ لَفاَسِقِينَ

Not 5: Muhaffef (أَنْ) in haberi (لَيْسَ) (değil) ve (عَسَى) (belki umulur ki) gibi tam çekimi olmayan fiillerden olmadığı zaman şu harflerden biriyle başlamalıdır.

لَنْ	لَمْ	لاَ	قَدْ	سَوْفَ	سَ

Böylelikle onun (أَنَّ) den tahfif edilmiş (أَنْ) olduğu anlaşılır.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Ve senin bize hakikaten doğruyu söylediğini bilelim. (Mâide, 113)	وَ نَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتَناَ
İnsan zanneder mi ki gerçekten onun kemiklerini asla toplamayacağız (bir araya getirmeyeceğiz) ? (Kıyame, 3)	أَ يَحْسَبُ الْإِنْساَنُ أَنْ لَنْ نَجْمَعَ عِظاَمَهُ

3.2. لاَ Nâfiye Li'l Cinsi

لاَ olumsuzluk edatını takip eden belirsiz haldeki mansûb isim bu ismin ait olduğu grubun toptan yokluğunu gösterir. Bu durumda ona "Lâ en-Nâfiye li'l-cinsi" denir. İrab bakımından إِنَّ nin gördüğü işi görür, yani ismi nasbeder, haberi ref eder, merfû bırakır. لاَ nın nâfiye olması için;

a) لاَ nın hem ismi hem haberi nekre olmalıdır.

b) İsmi لاَ ya bitişik olmalıdır. İsmi ile arasına başka bir kelime girmemelidir.

c) لاَ dan önce harf-i cer gelmemelidir.

Türkçesi	Arapçası
Hiçbir yalancı sevilmez. Veya Sevilen yalancı yoktur.	لاَ كاَذِبَ مَحْبُوبٌ
Kadın ve erkek arasında fark yoktur.	لاَ فَرْقَ بَيْنَ رَجُلٍ وَ امْرَأَةٍ

لاَ nın ismi tek kelime olursa nasb üzere mebnî olur. En yaygın kullanım şekli budur.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
Hiçbir engelimiz yok.	لاَ مانِعَ لَناَ
Gayret ve yorgunluk olmaksızın başarı yoktur.	لاَ نَجاَحَ بِدُونِ جُهْدٍ وَ تَعَبٍ

Yukarıda belirtildiği gibi, لاَ harfinin başında cer harfinin bulunması, isim ve haberinin nekre olmaması, ismi ile kendisi arasına başka bir kelimenin girmesi durumunda nasbetmeyip sadece olumsuzluk ifade eder.

Örnekler:

Türkçesi	Arapçası
...kendisinde ne alışveriş ne dostluk ne de şefaat bulunmayan bir gün gelmeden önce...(Bakara, 254)	مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لاَ بَيْعٌ فِيهِ وَ لاَ خُلَّةٌ وَلاَ شَفاَعَةٌ
Müslüman korkusuzca savaşır.	يُجاَهِدُ الْمُسْلِمُ بِلاَ خَوْفٍ

لاَ nın ismi muzâf veya şibh-i muzâf (muzâfa benzeyen) olursa yine mansûb olur.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
İyilik işleyen hiçbir kimse pişman olmaz.	لاَ فاَعِلَ خَيْرٍ ناَدِمٌ

Cinsini nefyeden lâ'nın haberi mahzuf (düşmüş) olabilir.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur.	لاَ حَوْلَ وَ لاَ قُوَّةَ إلاَّ بِاللّٰهِ

Grup olumsuzu olarak kullanılan لاَ sık sık (إلاَّ) ile birlikte kullanılır.

Örnek:

Türkçesi	Arapçası
Allah'tan başka ilah yoktur.	لاَ إِلٰهَ إلاَّ اللّٰهُ